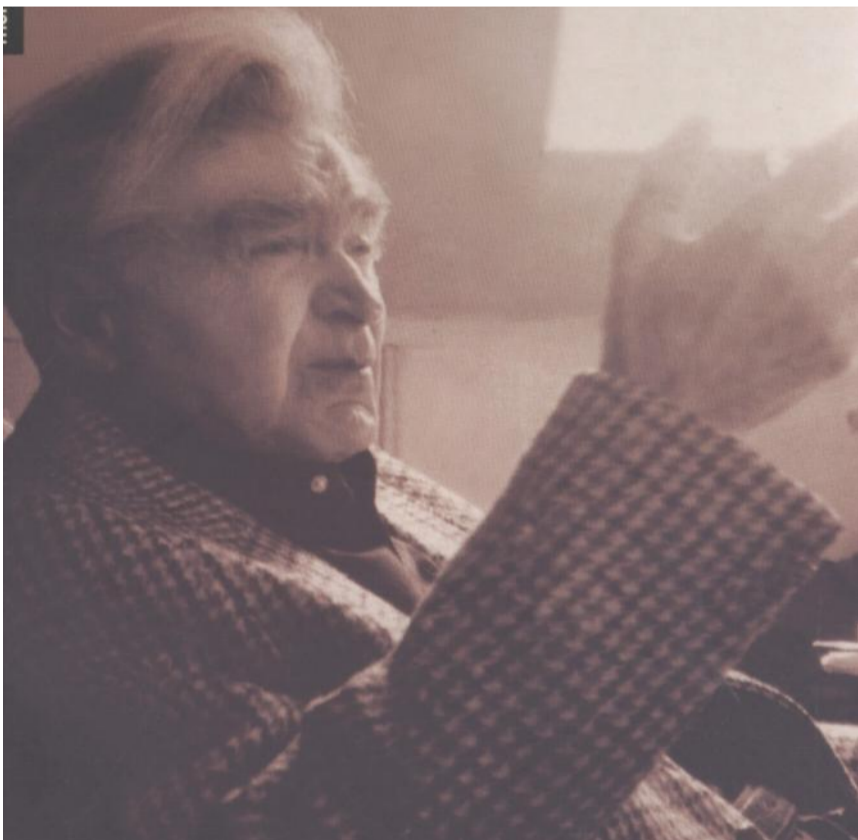

Cultura română la porțile universalului și spiritul avangardist

Adrian Lesenciuc

Cultura română a parcurs perioade de îndoială metafizică asupra propriei ființe și propriei meniri. Mai exact, ceea ce trecutul cultural a închis demult sub carcasa calcaroasă s-a păstrat, condensat, undeva în străfunduri, ca formă a conștiinței limpezi care, neafectată ideologic, a decis retragerea sub vremi (și vremuri). Amprenta sistemului de valori în conștiința culturală românească a rămas vie și de nezdruccinat, ființa culturală refuzând (cu excepția marginalului excesiv și a perioadelor de exaltare spirituală) elogierea paseistă necritică. Mai mult, ea a permis critica și și-a dezvoltat sistemul imunitar încurajând autocritica cu rol

curativ: Cantemir, Drăghicescu, Rădulescu-Motru, Blaga, Cioran, Vulcănescu, Noica etc.

Sub tutela gândirismului lui Nae Ionescu, o întreagă generație de intelectuali români s-a aplecat asupra pulsului vitalist al unei culturi ce părea dedată somnului. Aplecarea, fugară sau consecventă, a adâncit în limitele orizontului inconștient sau conștient golul istoric pe care l-a traversat cultura română. La Emil Cioran, la 24 de ani, golului istoric al culturii îi corespunde o deficiență, un viciu, un gol psihologic al românului. Calea salvării pentru cultura română – în limitele orizontului conștientului – este cea a exploziei, a ieșirii violente din starea de letargie: „*Va trebui să vedem care este specificul național al României, care a ținut-o o mie de ani în nemișcare, pentru a-l putea lichida împreună cu mândria ridicolă care ne atașează de el*”. Într-o oglindă care reflectă pe dos vocația golului care, spunea Blaga, nu trebuie privit ca un cadru „de umplut” cu conținut, ci ca un element constitutiv al viziunii artistice, Cioran găsește obligatorie nevoia umplerii, cu agresivitate, a mileniului de „subistorie”. Handicapul finitudinii, al limitelor

exterioare îl determină pe Cioran să viseze la imperialismul cultural, fără ca interior, sentimentele contradictorii, pătimase pe care le-a trăit în tovărășia limbii române să-l determine să găsească, îndepărtându-se, orizontul inconștientului. Dar aceasta este doar viziunea celui ce a căutat universalitatea bătând la porțile universalului.

Să nu privim lumea românească, însă, ca fiind deja intrată în

malaxorul universalului, sub amprenta tragediei culturilor mici. Mai există o șansă: „*Orice om care vrea sau este chemat să joace un rol profetic în viața României trebuie să se convingă că în țara aceasta orice gest, orice acțiune, orice atitudine, este un început absolut, că nu există continuări, reluări, linii și directive*”.

Cred în acest spirit avangardist și îl proclam. Dar mai cred că înainte de schimbarea la față a României s-au produs, pe rând, schimbarea la față a avangardei și schimbarea la față a lui Cioran.

Schimbarea la față a lui Cioran. Excurs.

Tentația politicului și a jertfii (în Vremea, 14 ianuarie 1934)

Emil Cioran

(continuare din pagina 5) Viața nu e un spectacol și nici un joc. În lumea în care unii mor fără să fi cunoscut victoria, în care unii se sacrifică din disperare, iar alții urcă din iubire toată scara renbuțărilor, în această lume în care nedreptățile sunt eterne și imanente în suferințele arzătoare și infinite, mai putem zâmbi și ne mai putem juca, mai avem dreptul să facem numai considerații? Nu-ți vine mai bine să renunți la cărțile ce le citești sau la cărțile pe care le scrii, la toate ideile de bibliotecă, la gânduri, la femei și la visuri, pentru a te înregimenta într-o cruciadă împotriva tuturor nedreptăților umane, împotriva a tot ceea ce a rezultat din obrăznicia și megalomania omului, împotriva a tot ce nu e puritate, dezinteresare și eroism? Căci m-a apucat o pasiune nebună pentru tot ce e pur și nefalsificat, în lumea asta de indivizi acri, sceptici, murdari, incapabili de sacrificii.

Să plecăm, fraților, într-o cruciadă împotriva putregaiului uman!

Pagina 7 (Bastionul Postăvarilor):

Daniela Maria Secu,
Paradisul pierdut

Schimbarea la față a lui Cioran. Excurs
Scrisori din München: România în fața străinătății

Traseul de lectură:

